

HEINOLAN KAUPUNKI

Kirjastopalvelut

TOIMINTAKERTOMUS

2022

SISÄLLYS

1. KIRJASTON TEHTÄVÄ	2
2. KIRJASTON VUOSI 2022 – KOHTI NORMAALIA	3
3. HENKILÖKUNTA	5
4. TILAT JA LAITTEET	6
5. KOKOELMAT JA LAINAUS	8
6. NÄYTTELYT, TAPAHTUMAT JA KÄYTTÄJÄKOULUTUKSET	10

1. KIRJASTON TEHTÄVÄ

Kirjasto on kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa oleva kunnallinen peruspalvelu, jonka toimintaa ohjaa laki yleisistä kirjastoista 1492/2016.

Kirjaston tehtävät ovat:

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
- 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
- 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
- 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
- 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
- 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

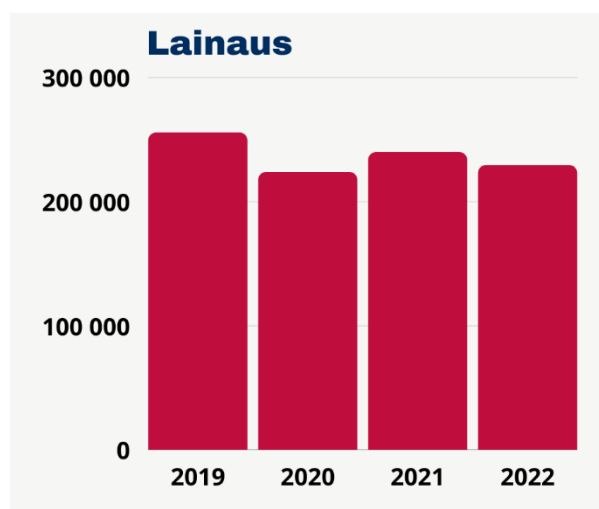
Edellä 1 momentissa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi yleisellä kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Heinolassa kirjastopalveluja tarjoaa pääkirjasto osoitteessa Kauppakatu 12 ja eri puolilla kaupunkia liikennöivä kirjastoauto Sulka. Heinolan kirjasto kuuluu Päijät-Hämeen kirjastojen muodostamaan Lastu-kimppaan, jonka yhteiset kokoelmat, palvelut ja verkkokirjasto ovat samalla kirjastokortilla joustavasti kaikkien käytettävissä.

2. HEINOLAN KIRJASTON VUOSI 2022 – KOHTI NORMAALIA

Vuonna 2022 kirjastoa voitiin pitää auki ilman koronarajoituksia tai palvelukatkoja. Kirjaston ovi kävi 146 827 kertaa, joka on 15 % edellisvuotta enemmän. Matkaa koronaa edeltäviin käyntimääriin toki on vielä, silloin vuosittaiset lukemat yltivät helposti 200 000:een.

Lainoja kirjattiin 229 373 kappaletta. Se on 4 % edellisvuotta vähemmän. Kirjojen lainaus pysyi lähes ennallaan, vähennystä oli 2 %. Musiikin kuuntelu ja elokuvien katselu on siirtynyt tallenteilta muihin palveluihin, niinpä myös musiikkiiänitteiden ja elokuvatallenteiden lainaus on vähentynyt vuosi vuodelta. Muutos ei viime vuonna ollut dramaattinen, musiikki-cd-levyjen lainaus väheni 7 % ja elokuvien 6 %. Koska lehtiä sai jälleen lukea paikan päällä lehtisalissa, niiden lainaus vähentyi 17 %, eli koronaa edeltävälle tasolle.

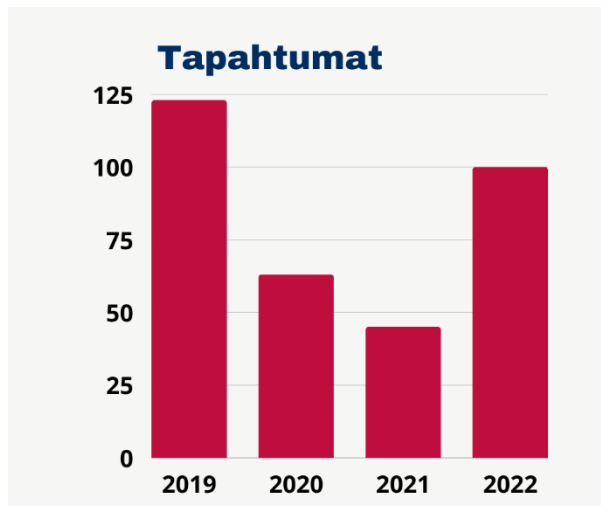

Päijät-Hämeen kirjastojen muodostama Lastu-kirjastokimppa tarjoaa lähes miljoonan yksikön yhteiskokoelman maksutta asukkaiden käyttöön. Aineistolaatikat kirjastojen välillä liikkuvat joka päivä. Heinolan lainoista 30 000 oli muiden Lastu-kirjastojen tavaraa. Vastaavasti Heinolan kokoelmasta muihin kirjastoihin lähti yli 32 000 lainaa.

Helmikuulle jatkuneet kokoontumisrajoitukset jarruttivat alkuvuoden toimintaa ja suunnitelmia. Maaliskuussa käynnistettiin digiopastukset ja muitakin tapahtumia alettiin tuottaa. Osanotto oli aluksi varovaista, mutta vilkastui loppuvuotta kohti. Yleisötapahtumia järjestettiin vuoden aikana 100 ja niihin osallistui 2587 henkilöä.

Syksy oli koululais- ja päiväkotiryhmien värittämä. Alle kouluikäisille suunnatut Myyräteatterin nukketeatteriesitykset rytmittivät loka-marraskuun aamupäiviä. Teatteriesitykset tehdään kokonaan kirjaston oman henkilökunnan voimin. Ennakkoluulojen voittamisesta kertovaa näytelmää Hertan herkut esitettiin 31 kertaa yhteensä 595 lapselle tai aikuiselle.

Koululaisille räätälöidyt mediakasvatukselliset pakopelit, draamaradat sekä tiedonhaun ja kirjastonkäytön opastukset toteutettiin 55 ryhmälle ja 980 lapselle tai nuorelle. Määrä on lähes puolet edellisvuotista enemmän

Lukemisen edistäminen on kirjaston ydintehtävä. Kirjoja ja lehtiä hankitaan monipuolisesti, ja kokoelmaa ylläpidetään ajantasaisena, mielenkiintoisena ja kulttuuria säilyttävänä. Kokoelmaa tehdään asiakkaille näkyväksi eri tavoin. Luvuvinkkarit innostavat koululaisia lukemaan. Kouluille tarjottavat luokkasarjat mahdollistavat koko luokalle saman kirjan lukemisen. Lukudiplomilistat kootaan vuosittain paitsi koululuokille, myös aikuisille ja taaperoille. Päiväkodeille ja kouluille kootaan kirjakasveja. Aikuisille suunnattu lukupiiri keskustelee kirjoista ja kirjailijavierailut taustoittavat kirjailijan työtä. Vaihtuvat kirjanäyttelyt, kilpailut, kampanjat ja lukuhaasteet nostavat esiin kirjallisuutta ja muita aineistoja. Satutuokioita järjestetään päiväkotikäisille. Kotikirjastopalvelu tuo kirjat kotiin niille, jotka eivät pääse kirjastoon korkean iän tai sairauden takia.

Viime vuoden aikana kirjaston kaksi työskentelytilaa, oppikoppi ja työhuone, liitettiin timmi-ajanvarausjärjestelmään. Kaikki asiakkaiden käytössä olevat tietokoneet uusittiin ja samalla tulostus- ja kopiointikäytäntö nykyaikaistettiin. Lehtisaliin hankittiin mobiililaitteiden latauskaappi.

3. KIRJASTON HENKILÖKUNTA 2022

Vakituiset:

Eija Haapala	palveluneuvoja
Tiina Ketola	osastonjohtaja 31.7. asti, palvelupäällikkö, lasten- ja nuortenosasto 1.8. lähtien
Riku Lehtimäki	informaatikko 31.7. asti, palvelupäällikkö, aikuisten osasto 1.8. lähtien
Jaana Mäkiiviita	mediaohjaaja 10.1. lähtien
Marko Nakari	kirjastovirkailija, kirjastoauto
Leena Pietilä	erikoiskirjastonhoitaja
Heidi Puuluoto	informaatikko 4.10. lähtien
Katri Sakara	kirjastovirkailija (varhaiskasvatuksen työvoimapulaa paikkaamassa 17.1. – 27.2.)
Mirja Sipilä	osastonjohtaja 31.1. asti, vt kirjastopalvelujohtaja 1.2. – 30.4., kirjastopalvelujohtaja 1.5. lähtien
Kristiina Vilenius	kirjastovirkailija
Jan-Erik Ylitalo	kirjastopalvelujohtaja 1.2. asti

Tilapäiset:

Katri Ahvenainen	kirjastoavustaja 4.7. – 31.7.
Olivia Grönlund	kesätyöntekijä 13.6. – 10.7.
Maarit Murtovaara	kirjastovirkailija 3.1. – 30.4., 13.6. – 3.7., 10.8. – 30.9., 27.12. – 31.12.
Anne Sorjanen	satutunnit
Ari Alanko	kirjastoavustaja-vahtimestari (palkkatuki) 20.6. – 16.9.
Jouni Heinimö	työkokeilu 26.4. – 31.5., kirjastoapulainen (palkkatuki) 1.6. lähtien
Ritva-Liisa Järnström	kirjastoapulainen (palkkatuki) 21.9. lähtien
Martti Laitamo	kirjastoapulainen (palkkatuki) 16.3. asti
Jarmo Voipio	kirjastoapulainen (palkkatuki) 27.4. asti

Kirjastotyöhön kävi tutustumassa 3 koululaista TET-jaksoilla ja 1 työharjoittelija Jyränkölästä.

4. TILAT JA LAITTEET

Pääkirjaston sijainti torin kulmalla ja sisäänkäynti Kauppakadulla katutasossa takaavat vaivattoman kirjastoasioinnin. Kirjaston hyötypinta-ala on 1340 m² ja tiloja on kolmessa kerroksessa. Toinen sisäänkäynti on rantapuiston puolella pohjakerroksessa.

Kirjasto aukioloajat ovat laajat:

ma – to 9 – 19

pe 9 – 17

la 9 – 15 (kesä-, heinä ja elokuussa lauantaisin suljettu)

Kesän 2022 poikkeusaukioloajat:

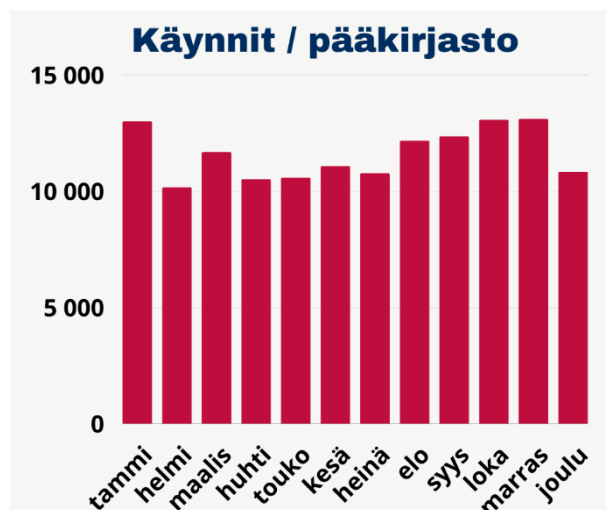
20.6. – 31.7.

ma, to, pe 9 – 17

ti, ke 12 – 19

Pohjakerroksen tilat (lehtisali ja kirjakellari) ovat käytettävissä joka päivä klo 6 – 22. Aukioloaikojen ulkopuolella sisään pääsee rantapuiston puoleisesta ovesta kirjautumalla kirjastokortilla ja pin-koodilla.

Pääkirjastossa kävi keskimäärin 470 ihmistä päivässä. Vilkkaimpia kuukausia olivat tammikuu sekä loka- ja marraskuu. Omatoimikirjastoon kirjauduttiin vuoden 2022 aikana 7487 kertaa, eniten luonnollisesti viikonloppuisin ja kesän supistettujen aukioloaikojen aikana.

Asiakkaiden omaan opiskelu- tai työskentelykäyttöön varattavia tiloja on kaksi: työhuone ja oppikoppi. Työhuoneen varusteluun kuuluu tietokone ja sinne mahtuu korkeintaan 2 henkilöä. Oppikoppia voi käyttää pienryhmä, enintään 4 hlöä. Molemmat tilat liitettiin viime vuonna kaupungin timmi-ajanvarausjärjestelmään.

Kotiseutuhuone pohjakerroksessa toimii erilaisten ryhmien koulutus- ja vinkkaustilana, nukketeatterin esitystilana, lukupiirin ym. tapahtumien kokoontumistilana,

omahoitopisteenä sekä hiljaisena tilana kotiseutuaineistojen tutkimiseen ja opiskeluun. Sellaista tilaa, jota asiakkaat voisivat vapaasti varata kokous- tai kokoontumistilakseen kirjastolla ei ole tarjota.

Kirjaston isoimmat tapahtumat järjestetään yleensä lehtisalissa, josta kalusteet siirretään katsomoksi. Osa tapahtumista toteutetaan ykköskerroksen keskiympyrässä, jossa kaiku ja hälinä sekä kalusteiden sijoittelu, palvelutiskin läheisyys ja kirjastoasioinnin sovittaminen ovat haasteellisia varsinkin isompia tapahtumia järjestettäessä.

Kirjaston tiloissa toimii langaton verkko. Vuoden 2022 aikana uusittiin kaikki 15 asiakkaiden käytettävissä olevaa tietokonetta. Koneita on joka kerroksessa ja niiltä voi tulostaa ykköskerroksen monitoimilaitteelle. Myös omatoimiaikaan lehtisalin 3 asiakastietokonetta on asiakkaiden käytettävissä (tulostus vain kirjaston aukioloaikana). Paitsi tulostaa, kirjaston monitoimilaitteella voi kopioida ja skannata. Laite on kovassa käytössä päivittäin.

Viime vuonna kirjaston lehtisaliin hankittiin mobiililaitteiden latauskaappi, jonka lukittaviin lokeroihin voi turvallisesti jättää puhelimensa tai tablettinsa latautumaan kirjastoasiointinsa ajaksi.

Lainaus ja palautus on jo vuosien ajan hoidettu pääsääntöisesti automaateilla, joita kirjastossa on 2 lainausta ja 1 palauttamista varten sekä lehtisalin yhdistelmälaite, jota voi käyttää myös omatoimiaikaan.

Kirjastoautolla oli viime vuonna 27 pysäkkiä eri puolilla Heinolaa. Se käy kouluilla, päiväkodeilla ja palvelutaloilla sekä maaseutureitillä. Suurimmalla osalla pysäkeistä auto pysähtyy viikoittain, muutamalla joka toinen viikko. Koulujen loma-aikoina auto ei liikennöi. Kirjastoauton mukana kulkevat lukuisat kirjapaketit koulujen, päiväkotien ja kirjaston välillä. Kirjastoauto on mukana erilaisissa tapahtumissa kuten viime vuonna Hobby-messuilla ja Sadonkorjuujuhlla. Vuonna 2022 kirjastoautossa käyntien määrä oli 7574.

5. KOKOELMAT JA LAINAUS

Kokoelma vuoden 2022 lopussa oli 93 429 niteen suuruinen. Kokoelmaan hankittiin 4923 nidettä ja poistettiin 4737.

Kirjat ovat edelleen kirjaston merkittävin ja käytetyin aineistolaji: 83 % kokoelmasta, 90 % hankinnoista ja 82 % lainoista oli kirjoja. Lastu-kirjastot tarjoavat myös e-kirjoja ja e-äänikirjoja, mutta niiden lainaus on vain 4 % paperikirjojen lainamäärästä. Celia-kirjaston äänikirjavalikoima lukemisesteisille saatavilla kirjaston kautta.

Kirjastoon oli tilattu 34 sanomalehtivuosikertaa ja 144 aikakauslehteä. Lisäksi kirjastolle tulee kymmeniä ilmais- ja lahjoituslehtiä. Lastu-kirjastojen käyttöön hankittu e-lehtipalvelu ePress moninkertaistaa sanomalehtien valikoiman. Palvelu on käytettävissä kirjaston tietokoneilla ja kirjaston langattoman verkon käyttäjillä. Ulkomaisten lehtien palvelu PressReader paikkaa vieraskielisten paperilehtien niukkaa kokoelmaa. Palveluun kirjaudutaan kirjastokortin numerolla ja pin-koodilla.

Musiikkiäänitteiden käyttö ja siten myös lainaus on hiipunut. Kirjasto panostaakin nykyisin kuuntelemisen sijasta musiikin tuottamisen välineisiin kuten nuotteihin ja lainattaviin soittimiin.

Vaikka myös elokuvat ovat siirtyneet verkkoon ja suoratoistopalveluiden valikoimiin, kirjaston elokuvatarjonnan ehdoton valtti on sen maksuttomuus. Kirjasto hankkii kokoelmaansa uusimpia kotimaisia ja kansainvälisiä elokuvia, formaatti on yhä useammin DVD:tä laadukkaampi blu-ray, viime vuonna kokeiltiin myös seuraavan sukupolven 4K UHD elokuvia. Lastu-kirjastojen elokuvien suoratoistopalvelun Kirjastokinon elokuvat ja tv-sarjat olivat asiakkaiden käytettävissä kirjastokortilla ja pin-koodilla.

Konsoli- ja lautapeleistä on tullut luonteva osa kirjaston tarjontaa. Niitä lainataan ahkerasti ja pelaillaan myös paikan päällä kirjastossa. Kirjaston viime vuoden uutuushitti oli kirjastopalapeli, joita valmistui vuoden aikana puoli tusinaa kakkoskerroksen palapelipöydässä.

Heinola on pioneeri liikuntavälineiden lainaajana. Viimeisten vuosien lumiset talvet ovat nostaneet erityisesti lumikenkien kysynnän tappiin. Peliittojen kausikoritit kiertävät ahkerasti lainassa ja energiakriisin myötä sähkönkulutusmittarien lainaus vilkastunut.

	KOKOELMA	HANKINTA	LAINAUS
KIRJAT	77 709	4435	189 376
NUOTIT	2178	67	2748
MUSIIKKIÄÄNITTEET	6352	75	4052
MUUT ÄÄNITTEET	2036	51	2964
ELOKUVAT	3568	214	11 391
MUUT	1586	81	18 906*
YHTEENSÄ	93 429	4923	229 960

* Lehtien lainat (15 835 kpl) tilastoidaan muihin lainoihin, mutta ei kokoelmaan eikä hankintoihin.

Kirjaston yhteensä 229 960 lainasta 12 379 (5,4 %) tehtiin kirjastoautossa.

202 lainaa tilattiin kaukolainaksi asiakkaille muista kuin Lastu-kirjastoista.

Lainaajia kirjattiin vuoden 2022 aikana 5006, pääkirjastossa 4628 ja kirjastoautossa 686.

Kotikirjastopalvelun asiakkaita oli 5.

6. NÄYTTELYT, TAPAHTUMAT JA KÄYTTÄJÄKOULUTUKSET

NÄYTTELYT

Oppilaitokset, yhdistykset ja myös yksityishenkilöt voivat järjestää kirjastossa näyttelyitä. Vuoden 2022 näyttelyt olivat:

- 3.1. – 25.2. Valokuvaajan varjo : Kari Utin valokuvia
- 14.3. – 1.4. Unen näkijä. Auli Kokkosen maalauksia
- 5.4. – 25.4. Kansalaisopiston aikuisten maalausryhmien näyttely
- 30.5. – 10.6. Pieni kesänäyttely / Merituuli Laiho
- 13.6. – 23.6. Tiina Braggen pastellitöitä
- 27.6. – 29.7. Heinolan kuvataiteilijat ry:n näyttely
- 12.8. – 25.8. Ympäristöviikon näyttely
- 3.10. – 15.10. Portugali-Suomi -seuran valokuvanäyttely
- 17.10. – 12.11. Heinolan kameraseuran näyttely
- 14.11. – 25.11. Ylistys hiljaisille lahjakkuuksille – etsivän vanhustyön taidenäyttely
- 29.11. – 17.12. Lasten kuviskulun näyttely
- 19.12. – 7.1.23 Wabi Sabi – täydellisen epätäydellistä : Christa Ervamaan taidenäyttely

KIRJALLISUUSTAPAHTUMAT JA LUKEMISEN EDISTÄMINEN

Vuoden 2022 kirjailijavieraat olivat:

- 8.3. Kale Puonti
- 29.3. Marija Vantti
- 8.9. Eppu Nuotio
- 20.10. Matti Rämö
- 10.11. Paula Havaste

Avoin lukupiiri kokoontui erikoiskirjastonhoitaja Leena Pietilän johdolla 8 kertaa.

Lastu-kirjastojen aikuisten lukudiplomi julkaistiin tammikuussa ja diplomin suoritti useampi heinolalainen. Diplomikirjat olivat koko vuoden esillä, ja niitä lainattiin vilkkaasti.

Poistokirjamyynnejä järjestettiin kaksi: ensimmäinen Lainan päivän yhteydessä helmikuussa ja toinen kesä-heinäkuussa.

TUKEA DIGILAITTEIDEN JA -PALVELUJEN KÄYTTÖÖN

Pienempiin digipulmiin sai apua kerran viikossa mediaohjaajan digiklinikalla. Vaativampia digihaasteita ratkottiin ajanvarauksella. 53 kertaa annettiin apua ajanvarauksella ja digiklinikoilla pistäytyi 41 ihmistä. Syksyn aikana kokeiltiin myös digikerhoa, jossa saattoi kokeilla esimerkiksi kuvankäsittelyä tai pelaamista. Osallistujia ei juuri ollut, joten konsepti mietitään uudelleen jatkossa.

LASTEN JA NUORTEN TAPAHTUMAT JA TOIMINTA

Koulujen ryhmäkäynnit

Yläkoulu

- Mediakasvatuksellinen pakopeli: 5 ryhmää, joissa 93 osallistujaa
- Tiedonhaun opetus: 8 ryhmää, joissa 136 osallistujaa

Alakoulu

- 27 ohjattua ryhmää, osallistujia 534

Yhteensä ryhmäkäyntejä oli 40 kpl ja niissä mukana 763 lasta ja nuorta.

Uutuutena Aikakauslehtiviikon 4.–10.4.kirjastoseikkailut, joihin osallistui 12 ryhmää ja 214 osallistujaa, mukana yksi päiväkotiryhmä.

Varhaiskasvatuksen ryhmäkäynnit

- 15 ohjattua ryhmää, 217 osallistujaa. Tiltun ja Letun toiminnalliset draamaradat olivat suosittuja.

Nukketeatteri Myyris

Hertan Herkut keräsi ennätysyleisön. Yhteensä Myyriksen esityksiä oli 31 ja katsojia 595.

Satutuokioita järjestettiin 33 kappaletta ja niissä osallistujia 841.

Lukukoira Totin vastaanotto oli avoinna neljä kertaa, lukijoita 5.

Kirjavinkkaus

Vinkattuja luokkia oli 23, joissa 400 oppilasta opettajineen. Mukana perinteiset tokaluokkien ja nelosluokkien vinkkaukset sekä kasiluokat by Johanna Santala.

Tapahtumat

- 14.5. Klassikkosatujen huurteinen seikkailu, mukana 12 hlöä.
- 19.–20.9. Pehmojen yökyläily – 50 pehmoa perheineen noin 100 henkeä
- 4.10. Lemmikkien ilta, 146 henkeä + 2 marsua, pupu, 2 kilpikonnaa, 2 neitokakadua, 4 koiraa

Kilpailut & lukukampanjat

- Tiltun ja Letun joulukilpailu – vastauksia 40 kpl
- Aku Ankan 70-v. kisa – vastauksia 55 kpl
- Tiltun ja Letun tietokisa – vastauksia 42 kpl
- T&L kesälukubingo – 3 osallistujaa
- Lasten kesälukukampanja – 2 osallistujaa

Lisäksi

Kailaan koulun Perheiden illat (kirjasto mukana)

- 8.9. Salpaus, 150 osallistujaa

- 13.9. Tommola, 205 osallistujaa
- 15.9. Parakki, 145 osallistujaa

Vierumäen ja Sinilähteen koulujen syysfestarit 15.9.2022 (kirjasto mukana)

- vinkkausta 15 min x 6 ryhmää, joissa noin 15 lasta + ope + osassa avustaja, yht. 100 hlöä
- satuja kuuntelemassa suunnilleen samat ryhmät

- 21.9. Sadonkorjuujuhla Tommola-talolla (kirjasto mukana)

- koulun ja päiväkotien kirjastovastaavien kokoukset kirjastossa

- Kirjastoauto Sulka ja kaupungin lähetti kuljettivat koulujen ja päiväkotien kirjakassitilauksia sekä satupaketteja.

Heinolan kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenosaston toiminta 2022

Tapahtuma	Ryhmät / esityskerrat	Osallistujat	2021 Ryhmät / osallistujat
Koulujen ryhmäkäynnit *	40	763	26/485
Varhaiskasvatuksen ryhmäkäynnit *	15	217	17/189
Nukketeatteri Myyris*	31	595	3/71
Satutuokiot	33	841	23/350
Lukukoirat	4	5	-
Kirjavinkkaus*	23	400	20/392
Kirjailijavierailut	-	-	1/37
Vierailevat esitykset	1	12	-
Teemaillat ja tapahtumat kirjastossa	2	246	-
Muut tapahtumat, joissa lanu-osasto mukana	5	651	-
Kilpailut ja lukukampanjat	5	142	-
Kaikki yhteensä	159	3872	90 / 1524

* Luvuissa mukana Heinolan kulttuuri- ja paikallispolkuun kuuluvat 52 ryhmää & niissä 988 henkilöä (vuonna 2021: 20/353)

MUUT TAPAHTUMAT JA PALVELUT

Muiden kuin kirjaston järjestämiä tapahtumia vuonna 2022 olivat:

- Aluevaalien ennakkoäänestys 12. – 18.1.
- Muistiyhdistyksen muistikahvila, noin kerran kuukaudessa
- Maksuton asianajajapäivystys 26.9., 31.10., 28.11.
- ADHD-viikko ja luento 10. – 15.10.
- Päijät-Hämeen Sukututkimusseuran tapahtuma 17.10.
- Seurakuntavaalien vaalipaneeli 2.11.
- Seurakuntavaalien ennakkoäänestys 10.11.
- Joulun lapsi joulukeräys 17. – 21.1.

Kirjasto on LSL:n waltti-matkakorttien ainoa myynti- ja latauspiste Heinolassa. Tämä tuo kirjastoon asiakkaita, mutta vaatii myös asiakaspalveluun ylimääräistä volyymiä.

Lisätietoa: Suomen yleisten kirjastojen tilastot <https://tilastot.kirjastot.fi/>